

El treball per projectes

El treball per projectes és una metodologia de funcionament. És un procés que persegueix una finalitat i es divideix en diferents fases encaminades a aconseguir aquest objectiu. El mètode escolta inclou el treball per projectes, que ens ajuda a assolir objectius pedagògics que ens plantegem amb la unitat.

PER QUÈ EL TREBALL PER PROJECTES? LA PEDAGOGIA DELS PROJECTES.

1. L'experiència com a motor d'aprenentatge

Els projectes generen oportunitats d'aprenentatge en la mesura que faciliten experiències d'intervenció real sobre l'entorn o la comunitat. A través dels projectes aprenem fent, treballem la pedagogia de l'acció.

2. Significació dels temes

Els millors projectes acostumen a estructurar-se al voltant de qüestions que generen moltes expectatives, que connecten fàcilment amb les inquietuds de nois i noies, que els engresquen amb facilitat.

3. Cohesió de grup

El desenvolupament del projecte no es limita al tractament d'un tema, sinó que també requereix una gestió que sigui democràtica i una convivència basada en relacions solidàries. La naturalesa col·lectiva dels projectes els converteix en oportunitats per enfortir el grup i per descobrir la complementarietat entre els seus membres. Els projectes són reptes comunitaris –i no pas fruit d'un subjecte aïllat– que es desenvolupen sumant esforços, fortaleces, habilitats i coneixements de tots els participants.

4. Participació intensa dels infants

No hi ha treball per projectes sense una aposta decidida per la participació dels infants al llarg de tot el procés i sense assumir les conseqüències que se'n deriven. Posar el projecte en mans dels infants requereix estar disposat que el distorsionin i el modifiquin tant com necessitin fins a fer-se'l seu. Amb independència de qui proposa el tema del projecte, nois i noies han de tenir una presència rellevant al llarg de totes les fases, és a dir, han de tenir múltiples i contínues oportunitats de prendre decisions.

5. Projecció social

Cada proposta de treball per projectes hauria de tenir la voluntat d'incrementar el benestar de la comunitat. La recerca cooperativa no es justifica únicament pel benefici que aporta a qui la realitza, sinó per la seva contribució al bé comú.

FASES D'UN PROJECTE

1. Proposta

La primera fase consisteix a detectar necessitats en la unitat o l'entorn a partir de les quals engegar els projectes. No es tracta només que els nois i les noies pensin temes que els interessin, sinó temes que els permeten implicar-se per millorar algun aspecte que consideren que no va prou bé.

Què es pot fer?

- Preparar descobertes 'guiades', tot dirigint els infants i els joves cap a determinades accions.
- Presentar una proposta de projecte concreta al grup. Fer activitats adreçades a vincular els infants i els joves a la proposta.
- Motivar la proposta d'idees a partir de notícies de premsa, reportatges periodístics, documentals o exposicions fotogràfiques. Cal dinamitzar el treball que es farà amb aquest material.
- No fer cap selecció prèvia. Dissenyar dinàmiques que animin els infants i els joves a fer propostes. Per exemple, fent una pluja d'idees sobre les potencialitats que té el grup: què saben fer, què podrien aportar-hi, etc.
- Contactar amb una entitat i oferir-se per col·laborar-hi. Escoltar quines són les seves necessitats reals.
- Adherir-se a algun projecte més ampli que s'estigui fent a nivell de barri o de ciutat. S'ha de garantir que permetrà realitzar una acció de servei i adquirir nous aprenentatges.

2. Elecció

La tria del tema és el primer pas per formular-nos preguntes sobre el projecte. L'elecció es tracta de definir un repte col·lectiu que sorgeixi de les motivacions i interessos del grup i que es concreti en una acció específica, ja sigui de consum intern per a la unitat o agrupament o bé un servei a l'entorn.

Què es pot fer?

- Visionar documentals o pel·lícules que tractin el tema.
- Consultar material especialitzat (llibres, pàgines webs, documentació diversa).
- Fer activitats dirigides a conèixer les potencialitats i limitacions de la unitat per consensuar l'abast del projecte (per exemple, amb un DAFO).
- Elaborar un llistat d'interrogants que permeti guiar els aprenentatges.
- Visitar entitats que treballin amb la problemàtica o la necessitat social sobre la qual gira el projecte.
- Entrevistar experts en temes afins al triat.

3. Planificació

L'activitat del grup s'orienta a definir la feina a fer: elaborar un calendari, distribuir les tasques, adquirir coneixements i competències necessaris per a la realització del projecte...

Què es pot fer?

- Definir les responsabilitats que assumirà cada membre del grup.
- Valorar la conveniència d'organitzar-se per comissions.
- Preveure el temps que es destinarà al projecte en general i com es distribuirà en etapes.
- Concretar el servei amb els responsables de l'entitat receptora, quan n'hi hagi.
- Buscar moments per introduir activitats de reflexió individual i en grup al llarg del projecte.

4. Realització

Dur a terme l'activitat que el grup ha organitzat. Aquesta experiència activa els aprenentatges adquirits en fases anteriors, ja siguin els coneixements necessaris per a la realització del projecte o els valors que es posen en pràctica en el treball per projectes.

Què es pot fer?

- Revisar l'acompliment dels acords i responsabilitats assumides a la fase anterior.
- Facilitar les qüestions logístiques (concertar visites, tenir a punt el material que necessiten, fer els contactes amb experts, etc.).
- Vincular tant com es pugui els aprenentatges a l'acció de servei, quan n'hi hagi.
- Detectar noves necessitats que puguin generar nous projectes en el futur.

5. Valoració

Cada projecte, en funció de la temàtica que aborda, permet sistemes de revisió i de comunicació dels resultats més coherents que altres. Convé introduir activitats que permetin fer una valoració complexa de tot el procés (on es vegin implicats tots els agents del projecte) i també **celebrar** conjuntament allò que s'ha aconseguit.

Què es pot fer?

- Reservar espais i temps destinats a revisar l'experiència.
- Diversificar dinàmiques de revisió (escriptura reflexiva, debats, exposicions fotogràfiques, dramatitzacions i d'altres).
- Afavorir la presa de consciència dels diferents aspectes presents en el projecte com ara l'adquisició de coneixements i d'habilitats, l'eficàcia de la intervenció i les emocions que han generat.
- Fer una trobada-celebració amb tots els implicats en el projecte per valorar informalment l'experiència.
- Donar a conèixer dins i fora de l'agrupament els resultats del projecte mitjançant exposicions fotogràfiques, la publicació de l'experiència en una revista d'àmbit local o en el web de l'agrupament, la participació del grup en la reunió de pares i mares i buscant altres recursos de divulgació.

TIPOLOGIA DE PROJECTES

1. Projecte d'unitat: projectes el·laborat exclusivament pel grup d'infants o joves on el beneficiari dels quals serà el propi grup o la comunitat més propera.

2. Projecte d'Aprenentatge i Servei (ApS): són aquells projectes que combinen processos d'**aprenentatge** i de **servei a la comunitat**. És a dir, aquelles activitats en les quals els aprenentatges i el servei es vinculen de tal manera que els nois i les noies aprenen tot treballant en necessitats reals de l'entorn amb la finalitat de millorar-lo.

3. Projecte de Cooperació: Projectes on diferents col·lectius **cooperen** per una mateixa acció o servei, podent tenir objectius diferents.

PROJECTES FRUSTRATS!

Un projecte pot 'no funcionar' per altres motius que no són estrictament metodològics. A continuació, algunes de les causes per les quals alguns projectes queden frustrats:

1. Projectes que 'no són projectes'

De vegades diem projectes a accions puntuals que no requereixen un gran desplegament pel que fa a adquisició de nous coneixements, ni tampoc una activitat intensa de recerca. En aquests casos és millor entendre que estem davant d'una activitat puntual i s'hauria d'integrar a un projecte que inclogui totes les fases.

2. Projectes que estan per sobre de les possibilitats del grup

Els nois i les noies es troben davant d'un repte que no poden assolir, bé perquè no tenen prou formació per tirar-lo endavant, bé perquè no es donen les condicions (materials, de temps, dedicació, etc.) necessàries per realitzar-lo amb èxit. En aquests casos la motivació cau en picat a mesura que el grup topa amb dificultats que no pot superar.

3. Projectes que estan per sota de les possibilitats dels joves

El tema que es treballa o l'acció que s'ha de fer no aconsegueix captar l'interès dels infants. No hi ha repte col·lectiu perquè els membres del grup no el perceben com a tal. Són experiències que acostumen a allargar-se en el temps, que poden, fins i tot, tenir uns resultats, però que generen poca satisfacció en el seus participants.

4. Projectes que no tiren endavant perquè l'equip educatiu no s'hi dedica prou

En aquests casos les incidències són contínues (manca de material, les visites que s'han de fer no estan concertades, no se sap ben bé com evoluciona el projecte, etc.). És fàcil que el grup acabi abandonant el projecte.

APS

"L'aprenentatge servei és una proposta educativa que combina processos d'aprenentatge i de servei a la comunitat en un únic projecte ben articulat en el qual els participants aprenen alhora que treballen en necessitats reals de l'entorn amb la finalitat de millorar-lo." L'APS és un projecte educatiu amb utilitat social.

SERVEIS POSSIBLES:

ÀMBIT	DEFINICIÓ	POSSIBLES TASQUES O SERVEIS
Medi ambient	Projectes orientats a la cura, conservació i educació mediambiental	<ul style="list-style-type: none"> - Promoció de l'estalvi energètic - Reducció de residus i reciclatge - Conservació/neteja de l'entorn - Prevenció de sorolls - Protecció de la fauna o flora - Traçat d'itineraris
Salut	Projectes de prevenció i millora en l'àmbit de la salut	<ul style="list-style-type: none"> - Sensibilització de salut - Promoció d'hàbits saludables - Ajuda a persones malaltes - Recollida de fons per a causes de salut - Denúncia de condicions de vida dolentes
Participació ciutadana	Projectes per estimular la participació en el barri o entorn immediat amb l'objectiu d'afavorir el compromís cívic i la millora de la qualitat de vida dels seus habitants	<ul style="list-style-type: none"> - Promoció del civisme - Informació i comunicació - Intervencions en el temps lliure o animació - Difusió i promoció de la cultura - Accions en habitatge o urbanisme - Interculturalitat en barris i ciutats
Patrimoni cultural	Projectes de conservació i restauració del patrimoni cultural i per a la recuperació i difusió de la memòria històrica i les tradicions culturals	<ul style="list-style-type: none"> - Conservació del patrimoni - Recuperació de construccions històriques - Foment del patrimoni entre la població - Col·laboració en projectes arqueològics
Intercanvi generacional	Projectes que pretenen apropar col·lectius de diferents edats amb l'objectiu de facilitar el coneixement mutu i l'intercanvi de coneixements, sabers i habilitats	<ul style="list-style-type: none"> - Recuperació de la història local - Intercanvi, ajuda mútua, banc del temps - Cooperació en projectes comuns - Promoció d'activitats intergeneracionals

		- Foment d'activitats de vida familiar
Ajuda a les persones	Projectes d'ajuda directa a persones que poden necessitar-la	<ul style="list-style-type: none"> - Persones amb disminucions físiques o psíquiques - Persones malaltes - Víctimes d'abusos o violència - Persones amb problemes d'addiccions - Persones en situació de soledat o aïllament - Persones amb dificultats socioeconòmiques - Immigrants - Suport a la immersió lingüística
Drets Humans (sovint projectes de cooperació)	Projectes per a la sensibilització i defensa dels Drets Humans, causes solidàries i humanitàries d'abast ampli i a nivell internacional	<ul style="list-style-type: none"> - Drets Humans /Drets de la Infància - Pau, desarmament - Antiracisme - Cooperació internacional - Emergències i socors internacionals - Igualtat de gènere

RECURSOS

- MARTÍN, X. *Per a una pedagogia del servei. Treball per projectes i Aps*. Minyons Escoltes i Guies de Catalunya. Barcelona, Editorial Drecera, 2012.
- MARTÍN, X. i RUBIO, L.: *Experiències d'aprenentatge servei*. Barcelona, Editorial Octaedro, 2007.
- Centre Promotor d'Aprenentatge Servei: www.aprenentatgeservei.cat (Catalunya)
- Fes APS!. Guia pràctica d'aprenentatge servei per a joves:
http://www.aprenentatgeservei.cat/intra/aps/documentos/guia_jove_web.pdf

Cooperació internacional:

- Global Changemakers: <http://www.global-changemakers.net/>

"No és possible viure sense projectes, és a dir, sense idees ni il·lusions que donin sentit al dia a dia."